

॥श्रीस्वाप्तवृन्दावनाख्यानगतश्रुतयः॥

‘उक्थमुक्थेति यं विदुः।’ इति वृन्दावनाख्यानम् (१-६७)

तथा हि ऋक् (७-२६-२) -

‘उक्थउक्थे सोम इन्द्रं ममाद नीथेनीथे मघवानं सुतासः ॥

यदी सबाधः पितरं न पुत्राः समानदक्षा अवसे हवन्ते ॥’ इति ॥ ११

‘दृष्टोर्वशीं यान्तु मां मानवेन्द्राः।’ इति वृन्दावनाख्यानम् (१-११०)

तथा हि ऋक् (५-४१-१९) -

‘अभि न इळा यूथस्य माता स्मन्नदीभिर्वशी वा गृणातु ॥

उर्वशी वा बृहद्दिवा गृणानाऽभ्यूर्ण्वाना प्रभूथस्यायोः ॥’ इति ॥ १२

‘न ग्रहोऽथ बलिग्रहः।’ इति वृन्दावनाख्यानम् (३-४)

तथा हि तैत्तिरीयोपनिषत् (१-१२) -

‘चतस्रश्चतस्रो व्याहृतयः। ता यो वेद ।

स वेद ब्रह्म । सर्वेऽस्मै देवा बलिमावहन्ति ॥’ इति ॥ १३

‘यो मां ग्रहं विजानाति तस्य पुण्यं हराम्यहम् ।’ इति वृन्दावनाख्यानम् (३-६)

तद्योक्तं बृहत्संहितायाम् -

‘महारवश्रुतिश्चैनं ब्रह्माज्ञात्वेति वक्ति हि ।

स्वोपासकानां भक्तानां लातव्योऽभीष्टदायकः ॥’ इति ॥

तथा हि श्रीभागवततात्पर्यनिर्णयोदाहृतमहारवश्रुतिः (१०-९४-३५) -

‘ब्रह्माज्ञात्वेति लोकप्रवृत्तिं प्रवर्ततां को नु मोक्षं ददाति ॥

अतो ब्रह्मोपासते साधु धीरा नाहम्भावस्तेषु रुद्राधिवासः ॥’ इति ॥ १४

‘यो मामेवं विजानाति ऋजुस्थं पुण्यकृन्नरः।’ इति वृन्दावनाख्यानम्(३-७)
तथा हि व्योमसंहिता -

‘संजर्भुराणसूक्तेन ज्ञातव्यो हि सुरेश्वरः।

गीयते ऋजुगाथोऽसौ वादिराजो महान् यतिः॥’ इति ॥

तथा हि ऋक्(५-४४-५)-

‘संजर्भुराणस्त॑रुभिः सुते॒गृभं॑ वया॒किनं॑ चित्त॑गर्भासु सु॒स्वरुः॑ ।

धा॒रवा॒केष्वृ॑जुगाथ शोभ॑से वर्ध॑स्व पत्नी॑रभि जी॒वो अ॑ध्वरे॥’ इति ॥ १५।

‘स्वाराज्यपतिना सम्यक् स्वर्चितश्च स्वराडहम्।’ इति वृन्दावनाख्यानम् ।
तथा हि ऋक्(१-६१-९)- (३-४०)

‘अ॒स्येदे॒व प्र रि॑रिचे महि॒त्वं दि॒वस्पृ॑थि॒व्याः पर्य॑न्तरि॒क्षात् ।

स्व॒राळि॑न्द्रो दम॒ आ वि॒श्वगू॑र्तः स्व॒रिरम॑त्रो ववक्षे र॒णाय ॥’ इति॥ १६।

‘कुमारोऽयमिति ब्रुवन्।’ इति वृन्दावनाख्यानम् ।(४-१४)

तथा हि ऋक्(१०-७९-३)-

‘प्र मा॒तुः प्र॑तरं गुह्य॑मिच्छन् कु॒मारो न वी॒रुधः॑ सर्पदुर्वीः।

स॒सं न प॒क्वम॑विदच्छुचन्तं रि॒रिहांसं॑ रि॒प उ॒पस्थे॑ अ॒न्तः॥’ इति ॥ १७।

‘अहमारुहमाहार्यनीहारमिव लाघवात्।’ इति वृन्दावनाख्यानम्(४-३६)

तथा हि ऋक्(९-८३-५)-

‘ह॒विर्ह॑विष्मो म॒हि सद्य॑ दै॒व्यं नभो॑ वसा॒नः परि॑ यास्यध्व॒रम् ।

राजा॑ प॒वित्र॑रथो वाज॒मारु॑हः स॒हस्र॑भृष्टिर्जयसि श्रवो॑ बृ॒हत्॥’ इति ॥ १८।

‘मारुतो मारुतस्त्वं हि ।,’ इति वृन्दावनाख्यानम्(४-७४)

तच्चोक्तं व्योमसंहितायाम्-

‘आ मध्व इति सूक्तेन लातव्यो हि सुरेश्वरः ।

गीयते वादिराजेन्द्रो हयग्रीवप्रसादभाक् ॥’ इति ॥

तथा हि ऋक्(१०-२९-७)-

‘आ नध्वो अस्मा असिचन्नमत्रमिन्द्राय पूर्णं स हि सत्यराधाः ।

स वावृधे वरिमन्त्रा वृथिव्या अभि क्रत्वा नर्यः पौंस्यैश्च ॥’ इति ।

१९।

‘भुवि को वर्तते युवन् ।,’ इति वृन्दावनाख्यानम् ।(४-८९)

तथा हि ऐतरेयब्राह्मणम्(२-२)-

‘प्राणो वै युवा सुवासाः ॥’ इति ॥

११०।

‘त्रिवाचापि मया चोक्तम् ।,’ इति वृन्दावनाख्यानम्(५-४)

तथा हि ऋक् (९-९७-३४)-

‘तिस्रो वाच ईरयति प्र वहिर्ऋतस्य धीतिं ब्रह्मणो मनीषाम् ।

गावो यन्ति गोपतिं पृच्छमानाः सोमं यन्ति मृतयो वावशानाः ॥’ इति ॥

१११।

‘शिशुमारं समासाद्य कंसमारेण चादृतः ।,’ इति वृन्दावनाख्यानम्(५-५१)

तथा हि ताण्ड्यब्राह्मणम्(८-६-८)-

‘एतद्ध स्म वा आह कूशाम्बः स्वायवो ब्रह्मा लातव्यः कश्चिददद्य

शिशुमारी यज्ञपथेऽप्यस्तारिष्यति ॥’ इति ॥

११२।

‘अन्नकामाय चरते कृशायेति श्रुतौ सुत ।’ इति वृन्दावनाख्यानम् । (५-६९)
तथा हि ऋक् (१०-११७-३) -

‘स इद्भोजो यो गृहवे ददात्यन्नकामाय चरते कृशाय ।
अरमस्मै भवति यामहूता उतापरीषु कृणुते सखायम् ॥’ इति ॥ ११३।

‘कविः स्यां त्वन्मुखे सदा ।’ इति वृन्दावनाख्यानम् । (६-७३)
तथा हि ऋक् (१-१२-७) -

‘कविमग्निमुप स्तुहि सत्यधर्माणमध्वरे । देवममीव चातनम् ॥’ इति ॥ ११४।

‘अघमर्षणतो दोषं शोषयामि तदप्यहम् ।’ इति वृन्दावनाख्यानम् । (७-१८)
तथा हि तैत्तिरीयारण्यकम् (१०-१-१२-६) -

‘यश्चाप्सु वरुणः स पुनात्वघमर्षणः ।’ इति ॥ ११५।

‘ह्युप ते गा इवाकरम् ।’ इति वृन्दावनाख्यानम् (७-९६)
तथा हि ऋक् (१०-१२७-८) -

‘उप ते गा इवाकरं वृणीष्व दुहितर्दिवः । रात्रि स्तोमं न जिग्युषे ॥’ इति ॥ ११६।

‘नाथो ह्यात्मानमेवासौ हयग्रीवो ददौ मुदा ।’ इति वृन्दावनाख्यानम् (९-४)
तथा हि ऋक् (१०-७१-४) -

‘उतो त्वस्मै तन्वं । वि ससे जायेव पत्य उशती सुवासाः ॥’ इति ॥ ११७।

‘पावकवज्ज्वलन् ।’ इति वृन्दावनाख्यानम्(९-३३)

तथा हि ऋङ्मन्त्रौ (९-२४-६,७) -

‘पवस्व वृत्रहन्तमोक्थेभिरनुमाद्यः । शुचिः पावको अद्भुतः ॥

शुचिः पावक उच्यते सोमः सुतस्य मध्वः । देवावीरघशंसहा ॥’ इति ॥

॥१८॥

‘करोम्यहरहः कर्म हंसो हंसरहस्यकृत् ।’ इति वृन्दावनाख्यानम्(९-५५)

तथा हि ऋङ्मन्त्रौ (१-६५-४,५) -

‘जामिः सिन्धूनां, भ्रातेव स्वस्रामिभ्यान्न राजा, वनान्यत्ति ।

यद् वातजूतो, वना व्यस्थादग्निर्ह दाति, रोमा पृथिव्याः ॥४॥

श्वसित्यप्सु, हंसो न सीदन् क्रत्वा चेतिष्ठो, विशामुषर्भुत् ।

सोमो न वेधा, ऋतप्रजातः पशुर्न शिश्वा, विभुर्दूरेभाः ॥५॥’ इति ॥ ॥१९॥

‘सम्राडिव प्रिय ।’ इति वृन्दावनाख्यानम्(९-८९)

तथा हि गोपथब्राह्मणम्(१-५-१७) -

‘स यदाह सम्राडसीति सोमं वा यदाहैष ह वै हिरण्यवर्णो

वायुर्भूत्वाऽन्तरिक्षलोके सम्राजति यद् यत् सम्राजति तस्मात्

सम्राट् तत् सम्राजस्य सम्राट्त्वम् ॥’ इति ॥

॥२०॥

‘महीजश्चामहीजश्च सहोषतुरहोरहः ।’ इति वृन्दावनाख्यानम्(१०-२१)

तथा हि बृहत्संहितायां चतुर्मुखवचनम्-

‘सितासितेति सूक्तेन वादिराजो यतीश्वरः ।

गीयते, स्वं च भजतामानन्दम् इतरं तथा ।

द्वेषिणां दायको वाजिवक्त्रधारी महान् यतिः॥’ इति ॥

‘तथा हि ऋग्वेदखिलम्(१०-७५-५ मन्त्रस्यानन्तरम्)-

सितासिते सरिते यत्र संगथे तत्राप्लुतासो दिवमुत्पतन्ति ।

ये वै तन्वं । वि सृजन्ति धीरास्ते जनासो अमृतत्वं भजन्ते ।’ इति ॥ १२१।

‘रुद्रो वाऽभद्रहीनोऽसि सुपर्णो वाऽर्णवातरः ।

शेषो वा दोषहीनोऽसि वायुर्वाऽपायदूरगः॥

इन्द्रो वा सान्द्रसन्तोषी चन्द्रो वाऽमन्दतोषकः ।

कामो वा त्वं च रामाणां मोहनं रूपमाश्रितः॥

सूर्यो वा शौर्यसम्पन्न ऋषिर्वाऽपर्षवाचकः ।

धनदो धनिनां श्रेष्ठो महाधनविभूषणः॥

वरुणः करुणासक्तस्त्वं कविः कोविदेश्वरः ।’

इति वृन्दावनाख्यानम्(१०-४५, ४६, ४७, ४८)

तथा हि ऋक्(१-१६४-४६)-

‘इन्द्रं मित्रं वरुणमग्निमाहुरथो दिव्यः स सुपर्णो गरुत्मान् ।

एकं सद् विप्रा बहुधा वदन्त्यग्निं यमं मातरिश्वानमाहुः ॥’ इति ॥ १२२।

‘मृत्तिका नाशयत्येव ।’ इति वृन्दावनाख्यानम् (१०-७१)

तथा हि तन्त्रभागवतम्-

‘जीवोत्तमो हयग्रीवमृत्तिकाभूषितालिकः ।

लातव्यो वादिराजोऽसौ भाविमध्वो महामतिः ॥’ इति ॥

तथा हि ऐतरेयब्राह्मणम् (३-३४-२)-

(अग्ने) ‘मृत्तिका ते रोहिता ।’ इति ॥

॥२३॥

‘सेवस्व मम पादाब्जं नित्यं भारतकीर्तनैः ।’ इति वृन्दावनाख्यानम् (१०-७७)

तथा हि श्रीनारायणोदितपञ्चरात्रम् -

‘कमठश्रुतिर्मुख्यवृत्त्या यो जीववदिति वक्ति हि ।

मोक्षदं वादिराजं तं दशप्रमतिशब्दितम् ॥’ इति ॥

तथा हि श्रीमद्भागवततात्पर्यनिर्णयोदाहृतकमठश्रुतिः (१०-९४-२०)-

‘यो जीववद् योनिषु भात्यनन्तो मूढैस्तमोगैर्भरताधिगम्यः ।

निचाय्य तं शाश्वतमात्मसंस्थं तदिच्छवो त्मन्यदधुर्महान्तम् ।’ इति ॥ ॥२४॥

‘मां च शृङ्गाररूपिणम् ।’ इति वृन्दावनाख्यानम् (१३-६५)

तथा हि ऋक् (१-१४०-६) -

‘भूषन् न योऽधि बभूषु नमन्ते वृषेव पत्नीरभ्येति रोरुवत् ।

ओजायमानस्तन्वश्च शुम्भते भीमो न शृङ्गा दविधाव दुर्गृभिः ॥’ इति ।

तथा हि न्यायरत्नावली (२-२३)-

‘सुन्दोपसुन्दौ हन्तुं प्राग् ब्रह्मा चक्रे तिलोत्तमाम् ।

भाविब्रह्मा त्विमौ हन्तुं चक्रे युक्तितिलोत्तमाम् ॥’ इति ॥

॥२५॥

‘सोमाश्रयाद्यथा रुद्रोऽप्युमाकान्तो गतव्यथः।’ इति वृन्दावनाख्यानम् ।
तथा हि बृहत्संहितायां चतुर्मुखवचनम्- (१४-८२)

‘देवस्यास्येति वचनं रुद्राद्यैश्वर्यकारणम् ।

ब्रवीति वादिराजं तं संशयं त्यजतामराः॥’ इति ॥

तथा हि ऋक् (७-४०-५) -

‘अस्य देवस्य मीळहुषो वया विष्णोरेषस्य प्रभृथे हविर्भिः॥

विदे हि रुद्रो रुद्रियं महित्वं यासिष्टं वर्तिरश्विनाविरावत् ॥’ इति ॥ १२६।

‘पञ्चास्यवाक्यसन्दिष्टं पुराणं पञ्चलक्षणम् ।’ इति वृन्दावनाख्यानम् (१६-२५)

तथा हि ऋक् (९-८९-३) -

‘सिंहं नसन्त मध्वो अयासं हरिमरुषं दिवो अस्य पतिम् ॥

शूरो युत्सु प्रथमः पृच्छते गा अस्य चक्षसा परि पात्युक्षा ॥’ इति ॥ १२७।

‘नित्यं ब्राह्मणसम्बन्धि सत्यं वाक्यं मयोदितम् ।’ इति वृन्दावनाख्यानम् ।

तथा हि गोपथब्राह्मणम् (१-२५) - (१६-३६)

‘तस्माद् ब्राह्मणवचनमादर्तव्यम् - यथा लातव्यो गोत्रो, ब्रह्मणः पुत्रो,

गायत्रं छन्दः, शुक्लो वर्णः, पुंसो वत्सो, रुद्रो देवता,

ओङ्कारो वेदानाम् ॥’ इति ॥

१२८।

‘मारिषं मां विजानथ ।’ इति वृन्दावनाख्यानम् (१६-९४)

तथा हि शतपथब्राह्मणम् (८-७-३-१०) -

‘तदसावादित्य इमान् लोकान् सूत्रे समावयते तद् यत्

तत् सूत्रं स वायुः॥’ इति ॥ ‘प्राणो वै मारिषः॥’ इति च श्रुतिः ॥

१२९।

‘अंहोमुग्वचनं मम ।’ इति वृन्दावनाख्यानम्(१७-९६) ।

तथा हि ऋक्(२-२३-५) -

‘न तमं॑हो न दुरि॑तं कुत॑श्चन नारा॑तयस्ति॒तिरु॑र्न द्र॒यावि॑नः ।

विश्वा॑ इद॑स्माद् ध्व॒रसो॑ वि बा॑धसे॒ यं सु॑गो॒पा रक्ष॑सि ब्रह्म॑णस्पते ॥’ इति ॥ १३० ॥

‘अस्तु श्रौषडिति प्रोक्ता ।’ इति वृन्दावनाख्यानम्(१८-१४)

तथा हि ऋक्(१-१३९-१) -

‘अस्तु॑ श्रौष॑ट् पुरो अ॒ग्निं धि॒या द॑ध आ नु तच्छ॑र्धो दि॒व्यं वृ॑णीमह इन्द्रवा॒यू वृ॑णीमहे ।

यद्ध॑ क्रा॒णा वि॒वस्व॑ति॒ नाभा॑ सं॒दायि॑ नव्य॑सी ।

अध॑ प्र सू न॒ उप॑ यन्तु धी॒तयो॑ दे॒वाँ अ॒च्छा न॑ धी॒तयः॑ ॥’ इति ॥ १३१ ॥

‘बह्वीः समा इति श्रुत्या चांहोनाशं करिष्यतु ।’ इति वृन्दावनाख्यानम् ।

तथा हि ऋक्(१०-१२४-४) - (१९-४७)

‘ब॒ह्वीः समा॑ अ॒करम॑न्तर॒स्मिन्निन्द्र॑ वृ॒णानः॑ पि॒तरं॑ जहामि ।

अ॒ग्निः सोमो॑ वरु॑णस्ते च्य॑वन्ते प॒र्यावि॑र्द्रा॒ध्वं तद॑वाम्या॒यन् ॥’ इति ॥ १३२ ॥

‘वक्ष्ये स्वप्नेऽथवा स्वप्नोऽप्यहं त्विह दिवाऽप्यहो ।’ इति वृन्दावनाख्यानम् । (२०-६०)

तथा हि शतपथब्राह्मणम्(१०-५-२-१४) -

‘एष उ एव प्राणः । एष हीमाः सर्वाः प्रजाः प्रणयति,

तस्यैते प्राणाः स्वाः स यदा स्वपित्यथैनमेते प्राणाः

स्वा अपियन्ति तस्मात् स्वाप्ययः, स्वाप्ययो ह वै

तथैव स्वप्न इत्याचक्षते परोऽक्षम् ॥’ इति ॥

‘तादृशं शङ्खमादाय।’, इति वृन्दावनाख्यानम्(२०-६७)

तथा हि ऋङ्मन्त्रौ (१-१५४-५, ९-६६-२०)-

‘तदस्य प्रियमभि पाथो अश्यां नरो यत्र देवयवो मदन्ति ।

उरुक्रमस्य स हि बन्धुरित्या विष्णोः पदे परमे मध्व उत्सः ॥’ इति ॥

‘अग्निर्ऋषिः पवमानः पाञ्चजन्यः पुरोहितः । तमीमहे महागयम् ॥’ इति च ॥

॥३४॥

‘ब्राह्मणे स्वप्नमद्राक्षीत् कर्णे यक्षी च कश्चना’, इति वृन्दावनाख्यानम्।

(२१-४४)

तथा हि ऋङ्मन्त्रौ(७-८८-६, १०-८६-४)-

‘य आपिर्नित्यो द्रुण प्रियः सन् त्वामागांसि कृणवत् सखा ते ।

मा त एनस्वन्तो यक्षिन् भुजेम यन्धि ष्मा विप्रः स्तुवते वरूथम् ॥’ इति ॥

‘यमिमं त्वं वृषाकपिं प्रियमिन्द्राभिरक्षसि ।

श्वा न्वस्य जम्भिषदपि कर्णे वराहयुर्विश्वस्मादिन्द्र उत्तरः ॥’ इति च ॥ ॥३५॥

‘मन्म मन्म वयं सर्वेऽप्येवमेव न संशयः।’, इति वृन्दावनाख्यानम्(२१-६६)

तथा हि ऋक्(१-१२९-६)-

‘प्र तद् वोचेयं भव्यायेन्दवे हव्यो न य इषवान् मन्म रेजति रक्षोहा मन्म रेजति ।

स्वयं सो अस्मदा निदो वधैरजेत दुर्मतिम् ।

अव स्रवेदघशंसोऽवतरमव क्षुद्रमिव स्रवेत् ॥’ इति ॥

॥३६॥

॥श्रीः ॥

॥श्रीवादिराजतीर्थानामृजुत्वे पुराणवचनानि॥

तथा हि ब्रह्मवैवर्ते चतुर्मुखवचनम् -

‘व्याससेवारतो नित्यं वादिराजो ऋजुर्यतिः ।
दुर्वादान् परिमथ्याशु मत्पदं यातुमर्हति ।
स्थापयिष्यति मच्छास्त्रं तेन क्षेमो भवेद्धि वः ॥’ इति ॥

तथा हि पाद्मपुराणम् -

‘ज्ञानी मध्वो मातरिश्वा गुहासन्तं जगत्पतिम् ।
हनुमद्भीममध्वाख्यास्त्रयो वायुसुता इमे ॥

तं मध्वं मारुतं सर्वे परिवारतया सदा ।
संसेवितुं सुरा भूमाववतीर्णा इति श्रुतम् ॥

ते तु तच्छिष्यतामाप्य तन्मतं तु व्यघोषयन् ।
येषु मुख्यो विष्णुतीर्थपद्मनाभाख्ययोगिनौ ॥

अत्यक्तदेहस्तत्राद्यस्तन्मतं वर्तयिष्यति ।
तत्पूर्वमस्य वंशे तु ऋजुस्थो हि सुरेश्वरः ॥
वादिराजो यतिर्भूत्वा चैतद्विस्तारयिष्यति ॥’ इति ॥

तथा हि स्कान्दपुराणम्-

‘विशुद्धपाजकक्षेत्रे ह्यनन्तेश्वरपूजकः ।
भविष्यति विशुद्धात्मा ब्राह्मणो व्रतनिष्ठितः ॥

वेदवत्याख्यभार्यायां तस्माज्जातो जगत्पतिः ।
यदुपुत्र्यां यथा भीमः सज्जातः स्पर्शमात्रतः ॥

अज्ञदृष्ट्या शरीरं तु जातवद् दृश्यते बहिः ।
द्विषोडशीलक्षणकं शरीरं च तदेव हि ॥

लातव्यस्य ऋजोस्तस्य क्लृप्तं प्रतियुगेयुगे ।
वायोः प्रवेशपर्यन्तमत्र स्थित्वाऽथ गच्छति ॥

इदं शरीरं सम्प्राप्य लातव्यो वायुतामियात् ।
ततः कालान्तरे सोऽपि वादिराजो भविष्यति ॥

रजोऽधिकेन सत्त्वेन निर्मितं तच्छरीरकम् ।
शुक्लादिभिः प्रजातं तु कदाऽपि न भविष्यति ॥’ इति ॥

तथा हि वामनपुराणम्-

‘अपरोक्षविशेषेण संयुता ब्रह्मपूर्वकाः ।
कल्क्यन्ता ऋजवः प्रोक्ताः प्रारब्धफलभोगिनः ॥

ब्रह्मणो नावतारोऽस्ति शतमध्ये पराज्ञया ।
वायुमारभ्य कल्क्यन्ता जनिमन्तोऽत्र भारते ॥

हनुमद्भीममध्वाख्यरूपो वायुर्भविष्यति ।
स्वयंवरसमुद्योगे रुग्मिणीपत्रमादरात् ॥

कृष्णायादाद् गृहीत्वा यो ह्यन्तःपुरगतो द्विजः ।
सर्वादृष्टस्तदैवायम् ऋजुर्लातव्यनामकः ॥

वायुस्थानसमारोहयोग्योऽयं यतिरूपवान् ।
आकल्पं ब्रह्मणः कृष्णप्रसादस्यैकभाजनम् ॥

कृष्णार्चको यतिर्भूत्वा वादिराजो वदिष्यति ।
श्रीरुग्मिणीशविजयं कलौ कृष्णप्रसादभाक् ॥' इति ॥

तथा हि सत्तत्त्ववचनम्-

'मन्युरिन्द्रो मनुः सोमो भाविमध्वः सुरेश्वरः ॥
लातव्यो वादिराजोऽसौ कुविदङ्गश्रुतौ श्रुतः ॥' इति ॥

तथा हि ऋक् (७-९१-१) -

'कुविदङ्ग नमसा ये वृधासः पुरा देवा अन्तवद्यास आसन् ॥
ते वायवे मनवे बाधितायाऽवासयन्नुषसं सूर्येण ॥' इति ॥

तथा हि प्रकाशसंहितावचनम् -

'यथा देवौ ब्रह्मवायू अन्नप्राणाभिमानितौ ।
लातव्यस्तु तथा नित्यं वर्तते जीवसाधकः ॥' इति ॥

॥श्रीः॥

॥ॐ॥

॥श्रीवादिराजतीर्थानामृजुत्वे श्रीऋक्संहितावचनानि॥

‘सहोरूपस्य देवस्य लातव्यस्य बलात्मकम्।
मूलरूपं ज्ञानततं जगद्भरणगं यतः ॥

॥१॥

जातं तेनात्मना सर्वचेष्टकेन महात्मना।
रूपत्रयावताराय निहितं हरिणा स्वयम् ॥

॥२॥

अण्डाद् बहिः स्थितं मूलं सत्यलोकस्थितं महत्।
गृहीत्वा रुग्मिणीपत्रं कृष्णान्तिकमुपागतम् ॥

॥३॥

वादिराजाभिधं चेति मूलभेदविवर्जितम्।
तत्र प्रथमकं रूपं विश्वरूपान्तिकस्थितम् ॥

॥४॥

साधकं विष्णुकार्याणां शिष्यसन्मतिदायकम्।
अमृतस्राविणीर्वाचः पञ्चरात्रादिनामिकाः ॥

॥५॥

ऋतरूपस्य विष्णोर्हि औत्कर्षप्रतिपादिकाः।
अनयन्त स्वशिष्येषु द्वितीयं पृक्षनामकम् ॥

॥६॥

मागधादिमहासेनादुर्मानक्षयकारकम्।
कृष्णदत्तविचित्रान्नभोक्तृत्प्रियमुत्तमम् ॥

॥७॥

ऋगाद्या इतिहासश्च पुराणं पञ्चरात्रकम् ।
प्रोक्ताः सप्तशिवास्ताश्च मातरस्तत्र संस्थितम् ॥ १८॥

तद्विचारपरं प्रोक्तं ज्ञानदोग्धं तृतीयकम् ।
लातव्यस्य ऋजोस्तस्य दशप्रमतिनामकम् ॥ १९॥

वादिनां ज्ञानदानैकशीलानां राजनं यतः ।
वेति ज्ञानं समुद्दिष्टं देति दानमुदाहृतम् ॥ ११०॥

प्रोक्तः शील इकारेण राजनं राजशब्दितम् ।
वादिराजाभिधं रूपं दशप्रमतिशब्दितम् ॥ १११॥

पूर्णज्ञानं विना प्रोक्तराजनं तु कथं भवेत् ।
दशेति पूर्णमुद्दिष्टं ज्ञानं प्रमतिरीरितम् ॥ ११२॥

योषणोऽजनयन्तैतद् वादिराजाभिधं वपुः ।
तस्मादेव ज्ञानरूपान्महिषस्य हरेर्गुणान् ॥ ११३॥

पालनाद् वरणीयत्वाद् वर्ष इत्यभिशाब्दितान् ।
रुद्राद्याः सूरयश्चान्ये ज्ञातवन्तस्सुखेन तु ॥ ११४॥

प्रकृष्टज्ञानरूपो यो भाविमध्वः प्रकीर्तितः ।
मधुशास्त्रं मध्वशास्त्रं सम्यग्वेत्ता गुरुः सदा ॥ ११५॥

प्रमाणरूपवेदादौ गतिमान् गूहितं हरिम् ।
आ समन्तात् पतित्वे तु मथ्नात्याम्नायशास्त्रतः ॥ ११६ ॥

रूपत्रयं प्रेर्यते यत् पित्रा स्वस्य परात्मना ।
प्रश्नरूपांस्तृणादीन् स दन्तेष्वारोप्य जक्षति ॥ ११७ ॥

लातव्याचार्यवर्यस्य यस्य रूपत्रिकं ह्युभौ ।
रमानारायणौ साक्षादिन्वतस्तत्कृपाशुचिः ॥ ११८ ॥

आभ्यामेवावरः प्रोक्तस्तयोराज्ञानुसारतः ।
उदरं प्राविशन्मातुस्तन्निमित्तविकर्म नो ॥ ११९ ॥

श्रीमन्मध्वाचार्यदेहं गर्भस्थञ्च विशत्यसौ ।
तदागमनपर्यन्तं तत्र स्थित्वा तु गच्छति ॥ १२० ॥

मातृप्रविष्टोऽपि शुचिर्गर्भपीडाविवर्जितः ।
विशेषेणाभिवृद्धोऽभूद् ऋगाद्या स्वारुहत् क्रमात् ॥ १२१ ॥

सनातनासु वाच्यासु नूतनास्ववरासु च ।
पञ्चरात्रपुराणेतिहासाख्यासु निधावते ॥ १२२ ॥

इति सूक्तगतं रूपत्रयमेतन्महात्मनः ।
यो वेद वेदवित् स स्यात् तत्त्ववित् तत्प्रसादतः ॥' इति ॥

॥श्रीः॥